

Citater til modul 4, opgave 3 om vildsvinehegnet

Claus Bruun Jørgensen, svineproducent

”Vi som svineproducenter var jo meget godt tilfredse med, at vi kunne få opbakning fra de største partier i Folketinget, altså at Socialdemokratiet ville være med til at få lukket grænsen med et vildsvinehegn. Det var vi godt tilfredse med, fordi den borgerlige side var klar. At det så var Dansk Folkeparti, som syntes, at det var perfekt, fordi de jo på den måde kunne hente et par ekstra stemmer på, at det også hjalp på flygtninge, syntes jeg var rigtig trøls. Og jeg fortalte hver gang, jeg kunne komme til det, at det ingenting havde med det at gøre, at det udelukkende var af hensyn til risikoen for, at der kommer vildsvin ind, og for, at vi ikke skal bringe et eller andet ind den vej.” Der er døre i hegnet med jævn afstand, så mennesker kan altid passere grænsehegnet.

Interviewer: Hvad er skrækscenariet for jer, hvis der kommer afrikansk svinepest til Danmark?

”Skrækscenariet er jo, at den kæmpe eksport, som vi har, vil gå i stå omgående, hvis der kommer svinepest ind i Danmark. Når eksporten går i stå, har vi ingen chance for at gøre noget som helst ved grisene. Vi ville sandsynligvis skulle aflive millioner af grise, indtil vi kunne sige, at Danmark var fri for svinepest igen. Sandsynligvis kunne vi lukke området af, så det måske var et mindre område (det gik ud over), men eksporten ville blive lukket. Der bliver eksporteret masser af 30 kilos grise, til lande som Tyskland, Italien, Polen og Rumænien og bliver fedet op til slagting der. Dem ville vi slet ikke kunne fede op i Danmark, man ville ikke have en chance, da ca. halvdelen af griseproduktionen eksporteres. Og hvis eksporten af 30 kilos grise, som jo er en stor eksportdel ud af Danmark, blev lukket, ville det være et kæmpe problem. Slagterierne ville ikke kunne klare det, og vi har simpelthen ikke staldene til det. Derfor ville vi jo komme til at aflive grise. Det lille hjemmemarked, vi har, ville kun kunne aftage ca. 15% af det, vi producerer. Det er jo ingenting. Så det ville koste konkurser i en voldsom grad. Der er jo ingen af os, der har råd til at smide vores besætninger ud, til ikke at kunne fylde vores stalde. Vi har jo kæmpe værdi stående i vores besætninger. Vi ville jo blive ... ja vores erhverv ville nærmest dø ligesom hele minkerhvervet.

Jeg ved godt, at der er nogen, der gerne vil se grise ud af Danmark, og at vi skal være veganere alle sammen, men det skal ikke være på den måde. Det må komme som en del af, at folk holder op med at købe svinekød. Hvis de holder op med at købe det, må vi lægge vores produktion om. Ikke på anden vis. Det ville være en tragedie både dyreetisk og økonomisk. Og desuden, hvis svin bliver inficeret med svinepest, dør de altså en voldsom og langsom død med store smerter.”

Interviewer: Er der forskelle på, hvordan svinepest påvirker de forskellige europæiske lande?

”Den afrikanske svinepest rammer ikke Sverige så hårdt, for Sverige har ikke nogen eksport. De producerer kun til deres hjemmemarked. I Tyskland var det hårdt, lige da pesten kom

ind, men deres tamsvinebestand var jo under kraftig reduktion og blev også reduceret, da der kom svinepest. De eksporterer ganske lidt. Så lige da sygdommen kom ind, havde de et problem, men Tyskland kan jo mere eller mindre spise det, de producerer, og desuden kunne de jo eksportere en del af deres produkter til andre europæiske lande, men der er jo en del af de højprismarkeder ude i verden, som ikke vil have det. For eksempel Kina, de vil ikke købe kød fra lande med svinepest. Og det er Kina, Danmark eksporterer en stor andel til”

Interviewer: I går ikke og venter på, at en vaccine skal løse problemet med afrikansk svinepest for Europa?

I Danmark er vi nok fuldstændig ligeglade med den vaccine, for den redder ingenting for os. Om vaccinen er der eller ej, det betyder ingenting for os. Men at holde vildsvinene ude, at holde svinepesten ude, det er alfa og omega. Om de har vaccine i Tyskland, i Polen, i Rumænien, i Kina, er ligegyldigt for os.

Interviewer: Det skal du lige skære ud i pap for mig. Hvorfor er det egentlig det?

I princippet, når de har problemer i de andre lande, så har de en dårlig økonomi i det, de arbejder med. Så vi har nærmest fordel ud af, at når det går skidt for den ene, så er det godt for den anden. Så når det er skidt for dem i Kina og i Polen og andre steder, hvis ikke de kan styre det, så er det i princippet en fordel for os. Så det behøver ikke være skidt, at det går dårligt for nogle andre. Det er jo ikke det, man ønsker, men man skal bare huske på, at i sidste ende kan det godt være sådan, det er.

Som da det var svært for tyskerne at sælge til eksportmarkederne og bestanden gik ned, da blev det lettere for danskerne at eksportere noget mere til højprismarkederne, og så steg prisen i Danmark. Og det er fordi, vi arbejder efter markedskræfterne. Vi kan ikke selv sætte prisen, så det er det internationale verdensmarked, som sætter priserne.”

Embedsmænd, Naturstyrelsen

”Det var egentlig ikke oplagt, at det var Naturstyrelsen, der skulle have opgaven, fordi vi agerer jo primært på statens egne arealer. Og langs grænsen er der få statsarealer, men det er primært private lodsejere, der ejer jorden der. Men vi fik opgaven, og det var jo en beslutning, der blev taget på et lidt højere niveau. Naturstyrelsen fik egentlig to opgaver: den ene var at opsætte vildsvinehegnet, og den anden var at bekæmpe de vildsvin, der måtte være i landet. Det indebar både at skyde dem på statslige arealer, men også at understøtte at private kan skyde dem.

Der blev lavet en lov omkring vildsvinehegnet. Derfor kan man sige, at det var en meget fokuseret opgave, fordi meget af det myndighedsarbejde, der ellers skulle til med at søge forskellige former for tilladelser, det var egentlig dækket i loven. Som jeg husker det, var det eneste, vi skulle forholde os, hvis der var internationale forpligtelser. Det kunne være Natur2000 områder, for eksempel i Frøslev Mose, som er et grænseoverskridende

naturområde. Det skulle vi selvfølgelig forholde os til, men ellers var meget dækket ind i loven, og det gav jo gode muligheder for at arbejde målrettet med det.”

”I starten var der en diskussion om, om man skulle lave aftaler med lodsejerne om at få lov at sætte hegnet op, eller om det skulle være ekspropriation. Og der var vi helt klart fortalere for ekspropriation, fordi det kunne blive en sjov situation, hvis man fik aftaler med halvdelen af lodsejerne, og ikke den anden halvdel. Hvad så med dem, der ikke fik en aftale, så skulle man så ekspropriere dem, og fik de så lige gode vilkår? Så det var heldigvis ekspropriation, hvor man eksproprierede, som jeg husker det, 6 meter: 1 en meter på den på tyske side af hegnet og 5 meter på den danske. Det er et område, hvor vi har ret til at komme, når vi skal vedligeholde hegnet uden at give afgrødeerstatning til lodsejeren. De må gerne dyrke jorden, men de skal kunne tåle at vi kommer og vedligeholder hegnet.”

”Da vi fik opgaven, gik vi jo straks i gang med at tænke over, hvordan sådan et hegn skulle se ud. Og det mantra, vi arbejdede ud fra, det var: hegnet skal genere vildsvin mest muligt, og alt andet mindst muligt, og det inkluderer også mennesker. Er der ting, vi kan gøre for at lette passagen for mennesker? Har der været en adgang før, så skal der også være det fremover. Vi laver de her stentere, altså nogle lette måder at passere hegnet på, stiger eller huller i hegnet eller sådan noget i den stil. Sådan at vi hele tiden arbejder ud fra det her med, at det er vildsvin, hegnet står der for, og ikke andet. Det, der står i loven, er, at hegnet skal være halvanden meter højt, og at det skal gå en halv meter ned i jorden. En halvanden meter over og en halv meter under. Det er fordi, vildsvinene kan grave.”

”Vi arbejdede en del med, hvordan det visuelt kunne blive mindst muligt, altså så hegnet ligesom blev mindst muligt synligt for dem, der bevæger sig langs grænsen. Og det er jo f.eks. sådan noget med farven. Vi havde nogle inde at kigge på, hvilke farver man kan vælge til sådan et hegn, hvilken overflade og sådan nogle ting. Men også sådan noget med, at hegnet har sådan en robusthed, der gør, at vokser der noget op, så har hegnet egentlig stadigvæk sin funktion samtidig med, at det bliver lidt skjult af vegetation. Så det var også et mantra, vi arbejdede med.”

”Vi skulle samarbejde, så vidt jeg husker, med Miljøstyrelsen, som skulle give en form for anlægstilladelse, så vi ligesom finder ud af, hvordan vi vægter de her ting med ikke at hindre andre dyrearters frie færden, samtidig med, at vi hindrer vildsvin. Og der er blandt andet blevet stillet nogle krav om f.eks. nogle små vildtåbninger, som vi kalder dem, på 20x20 cm for mindst hver 100 meter. Og de bliver i hvert fald brugt.”

”Der kommer gæster fra alle steder i verden og vil se det her berygtede vildsvinehegn, fordi de jo alle står med samme udfordringer. Afrikansk svinepest er jo en trussel på hele kloden. For økonomien. Og ja, rygter går jo rundt, og så gik de ud fra, at det var en kæmpe høj barriere og at vi havde, ja hvad ved jeg, maskinpistolposter. Det er de vildeste historier, og så ville de bare se hegnet og høre, hvordan vi fik det sat op så hurtigt, altså med loven, som gjorde det muligt. Jeg har kollegaer i Tyskland, som også satte hegn mod Polen. Og det var jo ikke pr. lov, så de havde meget større problemer med lodsejerne, og de kunne ikke ekspropriere, så det tog alt for lang tid, så svinepesten var forbi, længe inden de satte hegnet op. Og ja, der er vi jo heldige i forhold til de fleste andre lande, fordi det jo er

landbrugsjord, vi skulle sætte hegnet op i, og ikke granit eller bjerge eller sådan noget, så det var jo et nemt arbejde at sætte hegnet op.”

Hans Kristensen, lokal jæger og journalist

”Vildsvin er en art, som virkelig for alvor kan få dansk landbrug op i det røde felt. Selv hvis man ser bort fra afrikansk svinepest, så er vildsvin til et vist omfang bare en pestilens, hvis man er landmand. Kommer de til en kartoffelmark eller en majsmark eller et eller andet, så sætter de bare snuden ned i jorden, og så møfler de igennem det hele. Så der skal man virkelig være om sig. Og det betyder, at der faktisk har været en stadig krig fra Dansk Landbrug mod at få vildsvin til Danmark. Det har virkelig været i panik. Omkring 1995 skete der et udslip af vildsvin oppe omkring Lindet skov. Vildsvinene holdt til i statsskogsområdet, altså Naturstyrelsens område, og fik lov til at blive der. De lokale skovfolk kunne egentlig godt se, at det var en spændende ting, og at det gav lidt biodiversitet. Så de fik lov til at blive der. Det kom helt op på ministerniveau, nærmest sådan en kamp fra hus til hus, mellem Svend Auken, der var miljøminister dengang og som gerne ville have vildsvin, og så landbrugsministeren. Det endte med, at man valgte at udrydde vildsvinene, og i samme ombæring kom der en regel om, at hvis der blev set vildsvin et sted i Danmark, kunne man pålægge den pågældende lodsejer at skyde dem. Hvis han lod være med det, så kunne man sende folk ind på hans ejendom og skyde dem. Og det siger jo lidt om, hvor stærke landbrugsorganisationen egentlig er. Så det er ekstremt.”

”Det var en lang baggrundshistorie for at komme frem til det, dit spørgsmål egentlig handlede om, nemlig hvordan man opfattede vildsvin, før man satte hegnet op her. Og den var sådan set delt i to. De lokale landmænd var stærkt imod, at der skulle komme vildsvin her, fordi det ville give dem en ekstra bøvlfaktor at leve med. Folk, der var interesseret i jagt og natur, syntes, at det var lidt spændende med vildsvin. Jagt bliver mere udfordrende, og vildsvin er en spændende art og en ualmindeligt god art at få i sin fryser. Og tilsvarende som nøgleart i dansk natur. Vi skal jo stadigvæk holde fast i, at vildsvin oprindeligt er en hjemmehørende art i modsætning til mårhunden, som vi nævnte før. Den er simpelthen tilpasset vores natur, og vores natur er tilpasset vildsvin. Vildsvin er aktive og påvirker deres omgivelser i høj grad, f.eks. ved at pløje enge op, og det giver basis for en ekstremt høj biodiversitet. Vil man have høj biodiversitet, skal man sådan set bare ryste en pose vildsvin ud i området, så kommer det helt af sig selv. Så da der begyndte at komme vildsvin, blev der skudt en del vildsvin, men der var også en del, der gik utrolig stille med det, når de fandt ud af, at der var vildsvin i deres skov. Og det fik de til dels lov til, og dels var der også bare en naturlig ting i det, fordi vildsvin stort set kun er nataktive, så man vil typisk skyde dem om natten, og det var forbudt frem til 2018. Så det betyder, at det var begrænset, hvor effektivt man egentlig kunne skyde vildsvin dengang. Så derfor gik man temmelig stille med det.”